

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva týkající se zásady *ne bis in idem* - část I.

Stěžovatelka Oliveira v prosinci 1990 zavinila dopravní nehodu, při které byl řidič druhého vozidla těžce zraněn. V srpnu 1991 policejní soudce na základě čl. 31 a 32 federálního zákona o silničním provozu odsoudil stěžovatelku pro nezvládnutí kontroly vozidla z důvodu nepřizpůsobení rychlosti podmínkám provozu k pokutě 200 CHF.

Gradinger v. Austria

V této věci stěžovatel Gradinger při řízení auta zapříčinil dopravní nehodu, která vedla k smrti cyklisty. Zemským soudem byl odsouzen za způsobení smrti z nedbalosti podle čl. 80 trestního zákona (SGB). Tento soud však nezjistil přitěžující okolnost spočívající v zaviněné intoxikaci alkoholem (čl. 81 § 2 SGB). Poté byl stěžovatel správním orgánem odsouzen za přešůpek řízení pod vlivem alkoholu podle oddílu 5 § 1, 99 § 1 (a) řádu silniční dopravy (SVO).

Podle stěžovatele bylo druhé odsouzení správním orgánem v rozporu s principem *ne bis in idem*, neboť byl znovu potrestán za jednání, které bylo identické s tím, o kterém zemský soud rozhodl, že neodpovídá přitěžující okolnosti spočívající v zaviněné intoxikaci (čl. 81 § 2 SGB). Rakouská vláda pak namítla výhradu, kterou Rakousko učinilo při ratifikaci P7, že jeho články 3 a 4 se výlučně vztahují na trestní řízení ve smyslu rakouského trestního řádu. Evropský soud dovedil, že toto prohlášení nesplňuje podmínky čl. 64 Úmluvy a tudíž je neplatné. Rakouská vláda také argumentovala tím, že je umožněno aplikovat dvě ustanovení za sebou. To pozdější bylo odlišné povahou a sledovalo odlišné cíle. Zatímco čl. 81 § 2 SGB trestá nedbalostní usmrcení pod vlivem alkoholu, oddíl 5 SVO trestá jen řízení pod vlivem alkoholu. Dřívější směřovalo k potrestání jednání, které způsobilo smrt a ohrozilo veřejnou bezpečnost, pozdější mělo zajistit hladký průběh dopravy. Evropský soud dovedil, že sporná ustanovení se liší nejen co se týče označení „trestného činu“, ale také, což je důležitější, co se týče jejich povahy a účelu. „Trestný čin“ zakotvený v oddíle 5 SVO představuje jen jeden aspekt trestného činu – trestného podle čl. 81 § 2 SGB. Nicméně, obě napadená rozhodnutí se vztahovala na stejné jednání. Proto byl porušen P7-4.

Oliveira v. Switzerland

Stěžovatelka Oliveira v prosinci 1990 zavinila dopravní nehodu, při které byl řidič druhého vozidla těžce zraněn. V srpnu 1991 policejní soudce na základě čl. 31 a 32 federálního zákona o silničním provozu odsoudil stěžovatelku pro nezvládnutí kontroly vozidla z důvodu nepřizpůsobení rychlosti podmínkám provozu k pokutě 200 CHF. V lednu 1993 okresní státní zastupitelství odsoudilo stěžovatelku podle čl. 125 trestního zákona k pokutě 2000 CHF za ublížení na zdraví z nedbalosti. Okresní soud v březnu 1993 pokutu snížil na 1500 CHF. Zároveň zrušil pokutu 200 CHF ze srpna 1991. Neuznal však argument stěžovatelky, podle níž byl řízením podle trestního zákona porušen princip *ne bis in idem*. Stěžovatelka podala proti tomuto rozhodnutí odvolání, které bylo v říjnu 1993 zamítnuto, s tím, že policejní soudce v nařízení ze srpna 1991 posoudil pouze ztrátu kontroly nad vozidlem, ale nikoli ublížení na zdraví, jež bylo jejím důsledkem; pravomocí a povinností policejního soudce při rozhodování o porušení pravidel silničního provozu však bylo posoudit všechny relevantní skutečnosti; to, že opomenul postoupit spis státnímu zastupitelství, ačkoli došlo k vážnému ublížení na zdraví, však nutně neimplikuje zrušení jeho nařízení.

Podle stěžovatelky byl porušen P7-4. Stejně skutečnosti přivedly její odsouzení nejprve pro

nezvládnutí řízení vozidla, a poté pro ublížení na zdraví z nedbalosti. Policejní soudce věděl o vážném zranění oběti nehody, které nespadlo do jeho kompetence, a přesto ve věci rozhodl, aniž spis předal státnímu zastupitelství. Rozhodl při plné znalosti faktů a není důležité, proč se rozhodl nepotrestat ji přísněji.

Švýcarská vláda namítla, že hranice, v nichž byl P7-4 koncipován, nemohou být narýsovány tak, aby kategoricky vyloučily jakoukoli možnost posouzení stejných činů ve dvou různých řízeních. Policejní soudce nemohl přezkoumat všechny aspekty inkriminovaného chování s ohledem na jeho omezenou pravomoc, která se nevztahuje na trestné činy, pro které je příslušný státní zástupce. Princip *ne bis in idem* nemohl být aplikován na skutky, jimiž se policejní soudce nemohl pro nepřipustnost zabývat. Skutečnost, že přesto rozhodl, byla pravděpodobně důsledkem nedorozumění mezi ním a okresním státním zástupcem. Stěžovatelka také nebyla rozdělením řízení na dvě části znevýhodněna, první pokuta byla odečtena od druhé.

Evropský soud dovodil, že v projednávané věci jde o typický případ ideálního souběhu porušení zákona, který je charakterizován okolností, že jeden trestný čin se štěpí na dvě odlišná porušení zákona (nezvládnutí řízení vozidla a ublížení na zdraví z nedbalosti). Na této situaci není nic, co by odporovalo P7-4, protože ten zakazuje dvojí souzení za totéž porušení zákona, zatímco při ideálním souběhu porušení zákona jeden trestný čin představuje dvě odlišná porušení. Obě tato porušení zákona způsobená jedním trestným činem měla být potrestána jedním soudním orgánem v jednom řízení. To, že k tomu v případě stěžovatelky nedošlo, nicméně nemá následky, pokud jde o dodržování P7-4, jelikož toto ustanovení nezakazuje, aby dva různé orgány posuzovaly různá porušení zákona, i když vyplývají z jednoho trestného činu. Je tomu tak tím spíše, že v projednávaném případě nebyly tresty sečteny, nýbrž lehčí byl absorbován těžším. Evropský soud tedy rozhodl, že P7-4 nebyl porušen.

K rozsudku připojil nesouhlasné stanovisko soudce B. Repík. V něm se zabývá totožností trestného činu, zda má být totožným trestné jednání nebo právní kvalifikace. Účelem P7-4 je zajistit, aby obviněný nebyl více než jednou vystaven omezením trestního řízení nebo usvědčen a odsouzen za stejný případ. Repík poukazuje na to, že v případě Gradinger bylo přijato řešení, které je přizpůsobeno potřebě právní jistoty. Zde byla výslovně vyloučena totožnost právní kvalifikace jako kritérium určující „trestný čin“ ve smyslu P7-4. Kritériem totožnosti trestného činu je nepochybně totožnost trestného jednání. Řešení přijaté ve věci Gradinger zabraňuje tomu, aby v případě změny některých specifických aspektů skutku, jejímž výsledkem by byla odlišná právní kvalifikace, byla stejná osoba více než jednou stíhána ohledně stejného případu.

Avšak Evropský soud přijal přesně opačné řešení ve věci Oliveira, vzal právní kvalifikaci za kritérium totožnosti „trestného činu“. Odlišné právní posouzení jednoho trestného jednání stačilo potlačit záruku *ne bis in idem* obsaženou v P7-4. Podle Repíka nemohou být shledány žádné rozdíly mezi věcí Gradinger a věcí Oliveira, které by mohly ospravedlnit dvě zcela odporující si rozhodnutí. V obou případech bylo chování vedoucí k obžalobě totožné. Dále kvůli omylu orgánu, který prvně odsoudil obviněného, jeden aspekt jednání nebyl brán při odsouzení v úvahu. A konečně stejné jednání, s přitěžujícími okolnostmi, kterou první soud opomněl vzít v úvahu, vedlo k druhému odsouzení s jinou právní kvalifikací.

Ať skutečnost, že nikoli všechny přitěžující okolnosti případu byly nebo mohly být vzaty v úvahu, byla výsledkem nesprávného skutkového posouzení případu nebo nedbalosti ze strany policejního úředníka, tak taková kolísavost v *case-law* nemůže být ospravedlněna. Justiční omyl nemůže mít podle P7-4 větší význam než nesprávné skutkové posouzení případu.

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)